

WORLD of TÜRKİYE

WOT RAPOR

World Of Türkiye

ASMİR MEDYA
markasıdır

YIL

3

worldofturkiye.com

RAPOR

ARALIK 2025

2025'TE GERİLİM YARATAN KÜRESEL VE BÖLGESEL GELİŞMELER

PROF. DR. CELALETTİN YAVUZ - GÜVENLİK POLİTİKALARI UZMANI

WOT RAPOR/ARALIK 2025

WORLD *OF* **TÜRKİYE**

2025'TE GERİLİM YARATAN KÜRESEL VE BÖLGESEL GELİŞMELER

WOT RAPOR/ARALIK 2025

İÇİNDEKİLER

2025 Yılı Öngörülerini Gerçekleşti mi?

2025 yılı küresel gelişmeler konusundaki öngörülerim	4
2025 yılında Türkiye ile ilgili öngörülerim	5

Küresel ve Bölgesel Sorunlarda 2025 Yılı Gelişmeleri

ABD'de İkinci Trump Dönemi ve Küresel Türbülans

İsrail Sorunu ağırlıklı Ortadoğu'da gerilimler

Rusya-Ukrayna Savaşını Sonlandırma Çabaları

Küresel ve Bölgesel Diğer Önemli Gelişmeler

Hindistan-Pakistan Çatışmaları	8
Sudan'da İç Savaş	
Suriye ve el-Şara Yönetimi	
Küresel Silahlanma Gayretleri	9
Yapay Zeka'da Akıl Almaz Gelişmeler	
İklim Değişikliği ve Çevresel Sorunlar	10

Sonuç

2025'TE GERİLİM YARATAN KÜRESEL VE BÖLGESEL GELİŞMELER

Aşağı yukarı 2009 yılından itibaren her yılın sonunda, o yıl Türkiye'yi doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren güvenlik politikası ağırlıklı küresel ve bölgesel gelişmeleri değerlendirdikten sonra, yeni yıla ilgili öngörülerde bulunmayı alışkanlık haline getirdim. Bu alışkanlık sonucu bugün de 2025 yılı değerlendirmesi ve 2026 öngörülerini de ele alındı.

2025 Yılı Öngörülerini Gerçekleşti mi?

Bu yılın önemli gelişmelerine başlamadan önce **"2025 Yılında Türkiye İçin Öngörüler"** ile **"2025 Yılında Küresel Gelişmeleri Üzerine Öngörüler"** başlıklı, Ocak 2025 ayı ilk haftasında **World of Türkiye** adlı e-gazetemizde yayınlanan değerlendirmelerden bazıları hakkında özetler sunacağım:

2025 yılı küresel gelişmeler konusundaki öngörülerim:

2025 yılı için küresel ölçekteki öngörülerim şöyle idi:

- ABD'nin 'hoşrat' tutumu devam ederse altın fiyatları daha da yükselebilir ve 'coin' kullanımı yaygınlaşabilir.
- Yapay Zeka kullanımında yeni bir çığır açılarak, yeni işsizlikleri tetikleyebilir.
- Sonuç itibarıyla 2025 yılında küresel siyasi gelişmeler biraz da Trump'ın tutumuna endeksli gibi." şeklinde özetlenebilir.
- Trump etkisiyle Rusya-Ukrayna savaşında kalıcı bir ateşkes yaşanabilir.
- Rehineler kurtarıncaya kadar İsrail saldırıları devam edebilir.
- İsrail, Suriye Devrimi'yle Golan Tepeleri ötesinde işgal ettiği bölgeden "güvenlik" gerekçesiyle çekilmeyebilir.
- ABD, Çin'le Ticaret Savaşını yeniden başlatabilir, çita yükselirse dünya ekonomisinde durgunluk yaşanabilir. Bölgesel hakimiyetine karşı ABD ve müttefikleri Çin'i frenlemeye çalışabilir.

2025 yılında Türkiye ile ilgili öngörülerim:

- PKK'nın tasfiyesi, Trump yönetiminin Suriye'deki askerlerini ve PKK/YPG'den desteğini çekmesine bağlıdır.
- Suriyeli sığınmacılardan en az 1/3'ünün geri dönemeyeceği de düşünülmelidir.
- Azerbaycan-Ermenistan sınır sorunları aşılarak barış imzalanırsa, Zengezur Koridoru açılarak Türk Dünyası birbirine bağlanabilir.
- Türkiye'nin Afrika'daki nüfuzunun artışı ile savunma sanayiindeki atılımlarının devam etmesi de mümkündür.
- Fazla ümit edilmese de en büyük beklenti hane halkı ekonomisinin düzeltilmesi yönündedir.

Yukarıdaki öngörülerin büyük bir kısmı gerçekleşmiş olsa da, ne yazık ki son öngörü, yani hane halkı ekonomisinin düzeltilmesi, *"Zenginlerin parası züğürdün çenesini yorarmış!"* gibi, bir temenninin ötesine geçemedi.

Küresel ve Bölgesel Sorunlarda 2025 Yılı Gelişmeleri

ABD'de Trump yönetiminin iktidarının küresel türbülans etkisi; Trump'ın Ticaret savaşı tehditleri; 'İsrail Sorunu' merkezli Ortadoğu'da gerilimler; Rusya-Ukrayna savaşı, barış çabalarına rağmen Avrupa'da gelişen güvenlik kaygıları; Hindistan-Pakistan gerilimi ve çatışmalar, ABD-Venezuela arasında yıl sonuna doğru artan gerilim; Suriye'de el-Şara yönetiminin uluslararası alanda kendisine yer bulması; Sudan'da devam eden iç savaş; Somali'den 1991'de koparak bağımsızlığını ilan eden Somaliland'ı Aralık 2025'te ilk tanıyan ülkenin İsrail olması; Küresel ölçekte silahlanmanın artışı; Yapay Zeka'nın kullanım alanlarında akıl almaz gelişmeler ve iklim değişikliği ağırlıklı artan doğa felaketleri ilk akla gelenler olup aşağıda özetlenmiştir.

ABD'de İkinci Trump Dönemi ve Küresel Türbülans

Trump, göreve başlar başlamaz ilk önce komşularını ve müttefiklerini tehditle başladı. Panama Kanalı'nı tekrar alacaklarını, Grönland'a el koyacaklarını, Kanada'nın ABD'nin bir eyaleti olacağı gibi diplomaside yeri olmayan hareketler sergiledi.

20 Ocak 2025'te koltuğuna oturmadan önce bile Çin başta olmak üzere, ABD'yle müttefik olan Avrupa ülkeleri, Kanada, Meksika, Brezilya, Japonya ve G. Kore dahil birçok ülkenin ABD'ye satılan ürünlerine yüksek oranda gümrük vergisi uygulanacağı tehdidinde bulunmuştu. Ancak bu ülkeler ABD ürünlerine uyguladığı gümrük vergisini indirince tehdit ortadan kaldırılmıştı.

Özellikle Çin'e uyguladığı yüksek gümrük vergileriyle bu ülkenin ekonomik gelişmesinin durdurulmasını hedeflese de, küresel çapta Çin ekonomisine bağlılığın ne kadar yüksek olduğu bir kez daha anlaşıldı. ABD firmalarının fabrikalarını yeniden anavatana taşımaları fikri pek başarılı olamadı. Her ne kadar borçlanma hızı yavaşlatılsa da, ABD'nin dış borcu Trump döneminde de artışını sürdürerek 38 trilyon dolara ulaştı.

Seçildikten sonra ilk yurt dışı gezisini İngiltere'ye yapan önceki ABD başkanlarının aksine önce Ortadoğu'nun zengin Arap ülkelerine yaptı. Bu ülkelere Suudi Arabistan, Katar ve BAE'den toplam 3.2 trilyon dolarlık yatırım ve silah satış anlaşmalarıyla döndü. İsrail'in Gazze Şeridi'ne karşı sürdürdüğü soykırım derecesindeki vahşetin en büyük destekçisine karşı bu akıl almaz tutum, bu ülkelerin Trump'a karşı "yalakalığı" gibi algılandı.

Trump, I. Dünya Harbi'nden itibaren 100 yılı aşkın süredir ABD'nin müttefiki olan Avrupa ülkelerini, ABD'yi "sömürmekle" suçladığı gibi artık Avrupa'nın kendi savunmasını yapması gerektiğini hatırlattı. Bu durum Avrupa'da hoş karşılanmasa da sonunda kabullenildi.

İsrail'in saldırganlıklarına olabildiğince göz yumarken, Gazze Şeridi'ndeki Filistinlilerin bölge dışına gönderilmesini ve bu bölgede yeni bir turizm merkezini birlikte inşa etmeyi teklif etti.

Rusya-Ukrayna savaşıyla ilgili açıklamada belirtildiği üzere olası bir anlaşma öncesinde Ukrayna'nın masadaki gücünü olabildiğince azaltacak bir diplomasi izledi.

Trump, Çin'e karşı destek arayışı içerisinde bulunduğu Avrupa ülkeleri, Japonya, G. Kore yanında Hindistan ve Türkiye'ye de "aba altından sopa" göstermekten geri kalmadı. Avrupa ülkeleri gibi bu ülkeler de ABD'nin istekleri yönünde dümen kırdılar. Çin'e karşı ittifak yapılmış olan Hindistan dahi ABD'nin yaptırım tehdidi karşısında Rusya'nın savaş ekonomisine büyük destek veren petrol tedarikini başka ülkelere kaydırıldı. Türkiye de, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Beyaz Saray'a "meşruiyet" maksatlı ziyareti sonrasında ABD'den oldukça yüksek fiyatla LNG satın alma anlaşması imzaladı.

Venezuela'yı dize getirmek için ekonomik yaptırımlarını giderek arttırdığı gibi, bölgeye bir donanma göndererek Venezuela'yı caydıracak askeri faaliyetlerini arttırdı. Yıl sonuna doğru Venezuela'ya ait üç tankere de uluslararası hukuku hiçe sayarak el koydu.

Aralık 2025 başlarında Trump yönetiminin yeni Strateji Belgesi yayınlandı. "America first!" söylemini hatırlatan, Avrupa medeniyetinin yakın bir gelecekte çökeceğini ileri süren, Rusya'ya karşı son derece ılımlı yaklaşan, Çin'in ekonomik açıdan sıkıştırılmasını öngören, bu maksatla Çin'in Latin Amerika'da önünün kesilmesini tasarlayan, nükleer dahil askeri gücün önemini vurgulayan, ekonomik ve teknolojik bir güç olarak kalmayı hedefleyen bu yeni strateji, 20'nci yüzyılın başlarındaki Monro Doktrini'ne benzetildi.

İsrail Sorunu ağırlıklı Ortadoğu'da gerilimler:

Ocak 2025 ayı içerisinde İsrail'le Hamas arasında varılan ilk ateşkes anlaşması iki ay sürdürülebildi. 2025 yılı boyunca İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki vahşeti, ateşkes anlaşmalarına rağmen aralıksız devam etti. Nihayet 10 Ekim 2025'te, Katar-Mısır ve Türkiye yanında ağırlıklı olarak ABD Başkanı Trump'ın da devreye girmesiyle bir kez daha ateşkes sağlanabildi. Bu tarihe kadar İsrail'in sadece Gazze Şeridi'nde katlettiği Filistinli sayısı 70 bini bulurken, onbinlerce yaralı da vardı.

Ateşkesin yürürlüğe girmesinden sonra da İsrail'in Gazze Şeridi'ne saldırıları devam etti. Gazze yönetiminin verdiği bilgilere göre ateşkes'e rağmen 10 Ekim - 29 Aralık 2025 arasındaki yaklaşık 80 günlük dönemde İsrail, 969 kez ateşkes ihlal yaptı. İsrail askerleri askeri araçlarla 54 kez Filistin yerleşim bölgelerine girdi, bu bölgedeki sivillere karşı 455 bombalama ile 162 yıkım yaşatıldı. Bu ihlaller sonucunda 418 Filistinli öldü, 1141 kişi yaralandı.

İsrail, Gazze Şeridi'ne ilaveten Batı Şeria'da hukuk dışı tutuklamalar ve sonunda, en büyük destekçilerinden Almanya ile İngiltere'den bile itirazına sebep olan yeni yerleşim yerleri açtı. Son olarak İsrail Savunma Bakanı, Gazze Şeridi'nden çıkmayacaklarını da açıkladı.

Ateşkes döneminde Gazze'ye girmesi gereken 48 bin yardım tırı yerine 19.764'üne izin verildi. Günlük 600 yerine 253 tır, yani %42'si girebildi. 4 bin yakıt tankeri yerine 425'i (sadece %10'u) Gazze'ye girebildi. Bu sebeple hastaneler, fırınlar, su ve kanalizasyon tesislerinin faaliyetlerinde çok ciddi aksamalar yaşandı.

İsrail ile Yemen'deki Husiler arasında da devam eden gerilime paralel olarak karşılıklı İHA/SİHA saldırıları gerçekleştirildi.

İsrail Haziran 2025 içerisinde İran'ın nükleer çalışmalar yapılan noktalarına hava, füze ve SİHA saldırıları düzenledi. İçinde Genelkurmay Başkanı ve Devrim Muhafızları komutanı dahil 20 İranlı üst düzey komutanı ve nükleer çalışmalar yapan bilim adamlarını katletti.

İsrail'e ilaveten ABD uçakları da İran'ın nükleer tesislerine hava taarruzu düzenledi. Buna karşılık İran, İsrail'e balistik füzeler göndererek MOSSAD karargahı ve bazı liman tesislerini vurarak, Demir Kubbe'nin balistik füzelere karşı zaafiyetini ortaya çıkardı.

İsrail, Eylül 2025'te ateşkes görüşmeleri sebebiyle Katar'ın başkenti Doha'da bulunan HAMAS'ın üst düzey yöneticilerine hava taarruzu düzenledi. ABD'nin bu saldırıyı daha önceden haber aldığı halde Ortadoğu'daki en büyük hava üssünün bulunduğu Katar'a bildirmemesi, Katar ve Arap Birliği'nde ABD'ye karşı güveni sarstı. Bu olayın ardından Arap Birliği bu kez İsrail tehdidine karşı Arap NATO'sunu daha ciddi tartışmaya başladı.

İsrail, istediği zaman hava taarruzları düzenlediği Suriye'de başkent Şam'a 20 km'ye kadar yaklaştı. Dürzileri Şam yönetimine karşı kışkırttı. PKK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG'nin silahlı gücünün Şam yönetimi kontrolüne girmesini engelleyecek telkinlerini sürdürdü. Lübnan'a da istedi zaman hava saldırılarını düzenlemeyi sürdürdü.

İsrail'in diğer istikrar bozucu faaliyetleri arasında Türkiye'ye karşı Yunanistan ve GKRY ile kurduğu ekonomik ve askeri işbirliği anlaşmaları da var. Benzer şekilde 1991'de bağımsızlığını ilan eden Somaliland'ı da tanıyan ilk ülke oldu.

Rusya-Ukrayna Savaşını Sonlandırma Çabaları:

Trump'ın ABD başkanlığı olmadan önce **"bir günde bitiririm" dediği Rusya – Ukrayna savaşı bir günde değil, bir yılda bile sona ermedi.** Savaşı bitirmekten çok ABD'nin bölgedeki çıkarları peşinde koşan Trump, Şubat 2025'te Beyaz Saray'da ağırladığı Ukrayna Cumhurbaşkanı Zelenski'yi tüm dünyanın gözleri önünde payladı, ardından da ikinci görüşmesinde ABD'nin bu savaştaki silah sevkiyatının karşılığı (110 milyar dolar civarında idi) 500 milyar alacağı olduğunu iddiayla Ukrayna'nın nadir toprak elementleri bulunan bölgenin işletmesinin ABD firmalarınca işletilmesi anlaşmasını imzaladı.

ABD'de önceki Biden yönetiminin tam tersine Trump yönetimince yürütülen Ukrayna politikası, Rusya'yı giderek Avrupa için büyüyen bir tehdit olarak gören AB'yi tedirgin etti. Trump'ın aksine Ukrayna'ya destek verildi.

Trump, Rusya Devlet Başkanı Putin'le Ağustos 2025 ortalarında Alaska'da bir araya gelerek barış konusunu görüştü. Barış konusunda özel temsilcisi Witkoff'u mekik diplomasisi ile görevlendiren Trump'tan 21 Kasım'da 28 maddelik bir "Barış Planı" duyuldu. Ancak bu plan ABD Kongresi'ndeki Cumhuriyetçiler tarafından bile "Bu Rus bile Rusya lehine olan bu planı yapamazdı!" şeklinde eleştiriler yükseldi.

Avrupa'dan C3 ülkeleri (İngiltere, Almanya, Fransa) bu plana kesinlikle karşı çıktı. Hatta Rusya'nın Avrupa'da dondurulan varlıklarının Ukrayna'ya borç olarak verilmesi bile görüşüldü. Planda toprak devri konusunda Rusya'ya işgal etmediği bölgeler bile veriliyordu. Güvenlik garantileri de Ukrayna ve AB'nin beklentilerinin çok altındaydı. Bu itirazlar üzerine planda revize çalışmaları görüşmelerle sürdürüldü.

28 Aralık 2025'te Ukrayna Cumhurbaşkanı Zelenski, Trump'la Florida'daki görüşmesinin ardından 20 maddeye indirilen barış planının %90'ı üzerinde anlaşma sağlandığını, ABD tarafının Ukrayna'nın güvenlik garantilerinin %100'ünü taahhüt ettiğini, refah planında da son aşamaya gelin-

mekte olduğunu, Ocak 2026 içerisinde de Washington'da Trump'ın Avrupalı liderler ve kendisiyle bir toplantı düzenleyeceğini bildirdi.

Tüm bu görüşmeler yapılırken taraflar birbirlerini barışa zorlamak maksadıyla giderek bölge istikrarını daha da bozacak saldırılarını arttırdılar. Bunlar içerisinde Ukrayna, Karadeniz'in uluslararası sularında seyreden ve Rus bandırası olmayan (sahibi Türk olan) tankerlere saldırılar düzenlerken, Rusya da Odesa limanının Karadeniz'le deniz ulaştırmasını kesmeye, limanda içinde sahibi Türk olan gemiler de dahil Ticaret gemilerini de hedef almaya başladı. Bu arada yılın sonuna doğru Ankara yakınlarında bir İHA da Türk F-16'sı tarafından düşürüldü.

Trump yönetimindeki Trump'ın Avrupa'dan uzaklaşan müttefiklik tutumu karşısında AB'de giderek büyüyen Rus tehdidi karşısında yeni bir Avrupa güvenlik mimarisi fikri köpürtüldü. Özellikle Alman Genelkurmay Başkanı Carsten Breuer'in 2024'ten itibaren dillendirdiği bu durum, Rusya'nın son dönemlerde füze ve zırhlı araç üretimine aşırı hız veren çabalarıyla desteklenmekteydi. AB, Mayıs 2025 ayı içerisinde 150 milyar avroluk bir bütçeyi Avrupa güvenlik ve savunma sanayisini güçlendirmeyi amaçlayan SAFE programını kabul etti.

Küresel ve Bölgesel Diğer Önemli Gelişmeler

Hindistan-Pakistan Çatışmaları: Mayıs 2025 ayının ilk yarısında Hindistan'la Pakistan arasında endişe verici çatışmalar yaşandı. İki nükleer gücün dünyayı dehşete düşüren çatışması, küresel güçlerin, özellikle de ABD'nin aracılığıyla sona erdi. Bu çatışmalarda Hindistan'ın Rus ve Fransa kaynaklı silah sistemleri zaafiyet gösterirken, Pakistan'ın Çin ve Türkiye kaynaklı hava/füze savunma sistemleri öne çıktı.

Sudan'da İç Savaş: Üçüncü yılını deviren Sudan'daki iç savaş, göz önündeki Rusya-Ukrayna ve İsrail-Hamas savaşlarının gölgesinde kaldı. Bu iç savaşta 400 bin kişinin öldüğü, 11 milyon kişinin de yerinden edildiği bildirilmektedir. Sudan'daki meşru hükümetin ordusu ilkbahar'da başkent Hartum'u isyancı grup Hızlı Destek Güçlerinden geri almışsa da, daha sonra isyancı grubun el-Fasher'i ele geçirmesiyle dengeler yeniden değişti. Nil nehri boyunca devam eden katliamlar, gösterilen çabalara rağmen devam etmektedir.

Her nedense "savaşları bitirme" sözü veren ABD Başkanı Trump'ın Sudan konusunda sesi çıkmamaktadır.

Suriye ve el-Şara Yönetimi: Başına ödül konan HTŞ terör örgütünün Lideri el-Şara, Aralık 2024 ayı başlarında Esad'ın Rusya'ya kaçmasının ardından son bir yıl içerisinde teröristlikten devlet adamlığına hızlı bir sıçrama gerçekleştirdi.

Devletleşme ve milletleşme evrimini tamamlayamamış Suriye'nin el-Şara ile nasıl bir mesafe kat edeceği oldukça şüpheli idi. Ancak önce Arap Birliği'ne kabul edildi. Ardından 58 yıl sonra BM Genel Kurulu'na katılan, konuşma yapan ilk Suriye lideri oldu. ABD Başkanı Trump'la S. Arabistan'da ilk görüşmeye ilaveten bizzat Washington'da Beyaz Saray'da ağırlandı.

Esad rejimine 2018'de başlatılan Sezar Yaptırımları bazı şartlarla da olsa kaldırıldı. El-Şara yönetimindeki Suriye, diplomasi alanındaki çevresini artan bir ivmeyle geliştirmeye başladı. Suriye'nin içerisinde "güdümlü" de olsa milletvekili seçimleri yapıldı. Şara Cumhurbaşkanı yer aldı.

Mart 2025 içerisinde Lazkiye-Tartus ağırlıklı, Esad yanlıları ile şiddet ağırlıklı bir çatışma yaşandı. Daha sonra bunu Suriye'nin güneyinde İsrail'in kışkırttığı Dürzilerle çatışmalar izledi.

PKK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG (ABD'ye göre Suriye Demokratik Güçleri: SDG) lideri Mazlum Abdi'nin ABD helikopterleri ve askerleri eşliğinde Şam'a intikali sonrası 10 Mart 2025'te el-Şara ile bir "Mutabakat Zaptı" imzalandı. Bu mutabakatın en önemli maddelerinden birine göre, YPG güçleri Suriye Savunma Bakanlığı'na entegre edilecekti.

Türkiye'de PKK terör örgütünü söndürmeyi hedefleyen "Terörsüz Türkiye" süreciyle yakından ilgisi olan bu entegrasyonun 2025 yılı sonuna kadar tamamlanması öngörülmüşken, entegrasyonun şekli konusunda anlaşmazlık devam etmektedir. Zaman zaman YPG ile Şara yönetimi silahlı güçleri arasında çatışmalar da yaşanmaktadır.

İç savaş sırasında yerinden edilenler yurtlarına yavaş sayılabilecek bir hızda da olsa dönmeye başlamıştır. Ancak Suriye'nin yeniden hayata geçirilmesi için 400 milyar dolarlık bir yatırımdan söz edilmektedir. Altyapının büyük ölçüde çöktüğü ülkede, iç istikrarı olumsuz etkileyebilecek büyük çatlaklar devam etmektedir. Bu sebeple yurtdışına sığınanlardan sadece 1.3 milyon civarındaki Suriyeli yurduna dönmüştür.

Suriye'nin kalkınabilmesi için şu ana kadar öne çıkan ülkeler rezerv likiditesi mevcut Katar, BAE ve S. Arabistan olsa da, Türkiye de sınırlı da olsa desteğini sürdürmektedir. Ancak çok yakın bir gelecekte Suriye'nin huzura kavuşabilmesi pek de kolay değildir. Ancak el-Şara yönetiminin 2026'da da 2025 yılında başlatılan ivmeyle yerini daha da sağlamlaştırması beklenmektedir.

Küresel Silahlanma Gayretleri: Tüm dünya çapında özellikle Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte gerilim yükselirken, bu gerilim kıpırdanma halindeki silahlanma çabalarını daha da hareketlendirmiştir. Çin ve Rusya'ya ilaveten Hindistan, Pakistan, ABD, Avustralya, Japonya, Güney Kore ve ABD de silahlanma programlarına ivme kazandırmıştır.

Avrupa ülkelerinden Almanya, Polonya, İngiltere ve Fransa'nın silah üretimi yanında silahlanmaya da ağırlık verdiği silahlanma çabalarına Doğu Akdeniz'de Yunanistan ve GKRY de katılmıştır.

İlk iki dünya harbinin çıkışından önce de ülkelerin silahlanma çabalarında büyük artışlar kaydetmiş, bu artışlar gerilimi daha da yükseltmiş ve sonunda savaş patlamıştı.

Yapay Zeka'da Akıl Almaz Gelişmeler: Önce ChatGPT adlı yapay zekayla internet yoluyla tanışan dünya, daha sonra AI araçlarını da duydu. Buna Çin üretimi yenileri eklendi. Üç yıl içerisinde 1.2 milyar insan yapay zekayı kullanmaya başladı.

Yapay zeka ile birlikte bir taraftan hayat daha kolaylaşırken, diğer taraftan da birçok üniversite hocası ile köşe yazarları da yazılarını yapay zekaya yazdırma kolaylığına (ya da sahtekarlığına) yöneldiler. Bilimsel makaleler ve lisansüstü tezler bile yapay zekaya endekslenir hale geldi.

Kuşkusuz ki bu durum, bilimsel araştırmaları yapay zekaya bırakarak, insan beynini görece geriletecek gelişmelerdir. Ya da robotlaşmaya hız verirken, insan beyninin daha az kullanılmasıdır. **"İşleyen demir ışıldar!" sözü hatırlanacak olursa, işlemeyen ya da az işleyen insan beyni, giderek yapay zekaya karşı mahkum olacak gibidir.**

Tarihin en hızlı gelişen teknolojisini yakalamış olan Yapay zeka, sağlık ve sanayide bir çok alanda kullanıldığı gibi, askeri alanda da kullanılmaktadır. İHA/SİHA, SİDA'lar gibi giderek robot askerlerden kurulu birlikler de Çin ve ABD gibi ülkelerin tedarik programına girmiş durumdadır. Yapay zekaya geçişin artışıyla birlikte enerji tüketimi de katlanmaya başlamıştır.

Yapay zeka 2026'da da bilhassa sağlık alanında hayatı kolaylaştırmaya devam edeceği gibi, insanlığı endişelendiren gelişmeleri de yaşatmaya devam edecek gibidir.

İklim Değişikliği ve Çevresel Sorunlar: Dünyamız her geçen yıl “en sıcak yıl” olma özelliğini korurken, artan ısı sebebiyle buzullar erirken, daha önce görülmemeyen derecede şiddetli fırtınalar, seller, heyelanlar, depremler yaşanırken, Avrupa’nın kuzey ülkeleri dışında bu “felaket gidişata” fazlaca dikkat eden yok gibidir.

Ne yazık ki bu büyük ölçüdeki küresel vurdumduymazlık sonucu, 2026 yılında da artan ölçüde doğal felaketlerin devam etmesi kehanetin ötesindeki gerçeklerdir.

Sonuç

Aslında 2026 yılında pek çok önemli olay gerçekleşti. Bunlar arasında Azerbaycan-Ermenistan anlaşması, Bulgaristan’da bir kez daha hükümetin düşmesi, KKTC seçimleri gibi gelişmeler de var. Bunların bir kısmına yazının “Türkiye” ile ilgili 2’nci bölümünde yer verilecektir.

ABD Başkanı Trump’ın ekonomi ağırlıklı önce tehdidi öngören tutumunun devam etmesi beklenmektedir. Rusya’nın Venezuela ile ilişkilerinin çok iyi olduğu ve ABD’nin Rusya’yı kazanma dürtüsü sebebiyle Venezuela ile gerilen ilişkilerin savaşı gerektirmeyecek bir noktada dondurulması mümkün olabilir.

Rusya-Ukrayna savaşının sonlandırılması konusunda son bir ayda ümitler artmışsa da, Ukrayna’nın, işgal edilen topraklarından vazgeçmeme inadı henüz çözülememiştir. Bu konuda iki ülke arasında uzlaşma olmadan veya en azından Zelenski’nin cumhurbaşkanlığı sona ermeden kalıcı barışı beklemek mümkün değildir. Zaten barış anlaşması imzalanmış olsa da işgal bölgeleri başta olmak üzere bölgesel iç çatışmaların devam edebileceği de değerlendirilmektedir.

İsrail, hemen her mütecaviz hareketinde ABD’nin hoşgörülü desteğini aldığı sürece saldırganlığını sürdürmeye devam edecektir. Son aylarda Avrupa ülkelerinden yükselen İsrail karşıtlığı çıkışlar insan “Geçti Bor’un pazarı, sür eşeğini Niğde’ye!” dedirtmektedir. İsrail’in bu saldırgan tutumunun artışıyla Arap ülkeleri Trump yönetiminin desteklediği İbrahim Anlaşmalarına daha kuşkulu yaklaşacaklardır.

NOT: “Perşembenin gelişi çarşambadan belli olur!” denilerek hazırlamış olduğumuz yukarıdaki öngörülerin aksine, 2026 yılının insanlığa, siz değerli okurlarımıza ve Türkiye’imize hayırlar ve huzur getirmesi dileğiyle... Mutlu Yıllar!

2025'te Gerilim Yaratan Küresel ve Bölgesel Gelişmeler

Prof. Dr. Celalettin Yavuz - Güvenlik Politikaları Uzmanı, 30 Aralık 2025

